

Styl odborných textů

Jan Voženílek
Gymnázium F. X. Šaldy

Slohový útvar

- ❧ Výklad je útvar, který přináší čtenáři odborné poučení, neboť podává a vysvětluje vědecké poznatky. (Ne tedy názory, domněnky, city, přesvědčení...)
- ❧ Ve vědecké práci mají místo i **hypotézy**; ty je třeba náležitě uvést a komentovat.
- ❧ **Požadavky:** přesnost, výstižnost, logická bezespornost, úplnost, jednoduchost, přehlednost, srozumitelnost, jazyková vytríbenost.

Lexikální prostředky

- ☞ Užívají se **termíny**, tzn. jasně definované pojmy.
- ☞ Pokud definice užitých termínů není obecně známa nebo se u různých autorů liší, je třeba uvést definice na začátku textu.
- ☞ **Matematické definice** musejí být *jednoznačné* a *bezesporné*; pojmy nesmějí být **definovány kruhem**.

Syntax

☞ Výklad má sevřenou větnou stavbu; jednotlivé myšlenkové celky jsou těsně spojeny

a) jmenné konstrukce

☞ podstatná jména slovesná (*Z výrazu po vykrácení... místo Když výraz vykrátím...*)

b) vsuvky

☞ oddělují je čárky, pomlky, závorky

☞ vnořené vsuvky (vsuvky ve vsuvce) je třeba strukturovat různými znaky (pomlčky, závorky), nutno uvážit míru srozumitelnosti takového textu

Syntax (2)

c) pasivní konstrukce

Pasivní konstrukce (trpné tvary zvrátané a opisné) jsou často užívány. Důvody jsou zřejmé:

✧ v odborném textu (matematickém, fyzikálním) **nezáleží na původci děje,**

✧ pasivní konstrukce jsou **jednoznačné** (srov. větu *Zvýšený zájem o matematickou analýzu doprovází příchod prof. Černého* s větou *Příchod prof. Černého je doprovázen zvýšeným zájmem o matematickou analýzu* resp. *Zvýšený zájem o matematickou analýzu je doprovázen příchodem prof. Černého*).

Syntax (3)

- ☞ Texty, obsahující příliš mnoho pasivních tvarů, bývají „kostrbaté“. Proto se zejména v matematických textech dává často přednost 1. osobě množného čísla.
- ☞ Nepoužívá se ich-forma (1. osoba jednotného čísla), a to ani tehdy, popisuje-li autor své osobní objevy. Raději na to upozorní jiným, vhodným způsobem (poznámka pod čarou, úvod).

Formulační obludárium

Příklady formulací, kterých se máme
vyvarovat

Mediálně oblíbené fráze

- ☞ *je to o něčem*
- ☞ *v současné době – o něco lepší je v současnosti, raději nyní, teď*
- ☞ *realizovali jsme měření – změřili jsme*
- ☞ *dochází k poklesu – klesá*
- ☞ *způsobit zvýšení – zvýšit*
- ☞ *mapovat – pokud nejde o práci z kartografie, volíme raději popsat, doložit, natočit, analyzovat*

Nelogické či zcela nesmyslné fráze

- ❧ *je to více než jisté, má 105% alibi*
- ❧ *téměř zcela shodný, částečně přesná*
- ❧ *extrémní velikost – velká nebo malá?*
- ❧ *díky selhání výpočetní metody – správně: kvůli*
- ❧ *řádově 16 lidí – 16 je řád pouze v šestnáctkové soustavě, v desítkové soustavě jsou řády jednotky, desítky, stovky atd.*

Nesprávné stupňování přídavných jmen

- ❧ *nejmaximálnější* – maximální znamená *největší*
- ❧ *nejoptimálnější* – optimální znamená *nejvhodnější*
- ❧ *nejideálnější* – ideální znamená *nejlepší*

- ❧ *nejvíce přesný* – má být *nejpřesnější*

Nesolidní formulace

- ❧ *jak známo* – buď je fakt znám notoricky a není třeba o něm psát, nebo znám není, a potom je třeba korektně citovat pramen
- ❧ *jak každý ví* – pokud není podloženo statistickým šetřením, není takové zvolání obhajitelné

Vycpávková, „plevelná“ slova

- ❧ *v podstatě*
- ❧ *lze tedy konstatovat*
- ❧ *je nutno říci*
- ❧ *oba dva – zcela stačí oba*

Zbytečná cizí slova

- ☞ **germanismy:** *to samé* – užijeme: *týž, tentýž*
- ☞ **rusismy:** *nacházet se*

Duplicitní vyjádření

- ❧ **duplicitní zkratky** (výčet příkladů začíná zkratkou *např.* a končí zkratkou *atd.*, popř. výpustkou)
- ❧ **duplicitní spojení slov** (*LED dioda*)

Důsledky vadných překladů

- ❧ chybné vyjádření záporu (*žádná ztráta výkonu místo bez ztráty výkonu*)
- ❧ chybný slovosled

Nepravé věty účelové

☞ větou účelovou se nevyjadřuje účel, nýbrž děj, který následoval po ději věty řídící:

Pan Novák postavil dům, aby mu jej po roce smetla voda.

Brankář obstál v základní hrací době, aby poté kapituloval v nájezdech.